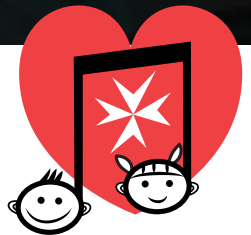

MÁLTAI SZIMFÓNIA
A ZENEKAR, MINT
SZOCIÁLIS ESZKÖZ

Máltai
Szimfónia

A ZENE, MINT SZOCIÁLIS ESZKÖZ

A Máltai Szimfónia a Magyar Máltai Szeretetszolgálat szociális programja, amely a zenét eszközként használja annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű, iskolai problémákkal küzdő gyermekek társadalmi beilleszkedését segítse. Munkánk alapja a hangszeres zenetanítás és a közösségrépítés. Programunk olyan helyszíneken működik, ahol koncentráltan élnek nehéz sorsú gyermekek: városok szegregált településrészein, közösségi terekben, játszótéren, tanodákban, elszegényedő kistelepülések iskoláiban. Növendékeink nehéz sorban élő gyerekek, akik többnyire ingerszegény környezetben nőnek fel, de a mindennapjaik része az instabil családi háttér okozta stressz. Fejlődésüket gyakran a fizikai szintű nélkülözés is gátolja. A pozitív jövőkép és a sikerélmények hiánya rombolja önbizalmukat, megküzdési képességüket. Szegénységük miatt kedvezőtlenek a kilátásaik az iskolai előrehaladásban, ki vannak téve a korai iskolaelhagyás veszélyének.

A Máltai Szimfónia célja, hogy sikerélményt adjon a nehéz körülmények között élő gyerekeknek, megtanítsa őket összpontosítani, és megismertesse velük a közösséghez tartozás érzését. A zene szociális céljaink eszköze. A zenetanulás fejleszti a kognitív és érzelmi készségeket, többek között a koncentrációt, ami talán a legfontosabb az iskolai tanulmányok során.

A zenekari fellépéseken új élményeket szereznek a gyermekek. Megmutathatják a tudásukat társaiknak, családjuknak, ismerőseiknek, tanáraiknak, a velük foglalkozó szakembereknek és megtapasztalhatják a számukra szokatlan elismerést.

A programban zenetanárok, szociális és közösségi szakemberek szoros együttműködésben dolgoznak, állandó kapcsolatot tartva a családokkal, a helyi közösségekkel, civil szervezetekkel és az iskola pedagógusaival. A Máltai Szimfónia kapcsolódik a Szeretetszolgálat modellprogramjaihoz (Jelenlét Program, kistérségi Gyerekesély program).

A szociális munka és a zenei foglalkozások tehát kiegészítik egymást. Néhány hónappal a program indítása után néhány hónappal látszott, hogy a szociális szakemberek és zenetanárok szerepei összemosódnak. A gyermekek egyforma bizalommal és kötődéssel fordultak minden munkatársunk felé, nekik pedig folyamatosan együtt kellett működniük mind a szociális, mind a zenei tevékenységek ellátása során. A szociális szakemberek részt vettek a zenei foglalkozások lebonyolításában, sőt többen maguk is elkezdtek hangszeren tanulni, míg a zenetanárok elkísérték őket a családlátogatásokra.

A JELENLÉT - VÁLASZ A NYOMORRA

A jelenlét a Magyar Máltai Szeretetszolgálat szóhasználatában azt jelenti: jelen vagyunk a másik ember életében. A Jelenlét program a Magyar Máltai Szeretetszolgálat válasza a nyomorra. A nyomor nem azonos a szegénységgel, hanem a mélységnek egy másik dimenziója. A nyomorúság az, amikor a hiány olyan mértéket ölt, hogy szétmarja a közösséget. Eltűnik a holnap, csak a ma számít. A pillanatnyi szükség felülír mindent, nem számít más, csak a túlélés. Az így élő emberekről a társadalom többsége semmit nem tud. Ha fel akarjuk emelni őket, ahhoz előbb le kell hajolnunk hozzájuk. Csak így tudunk találkozni velük, csak így lehet megérteni őket. A Máltai Szeretetszolgálat Jelenlét programja hosszú távú elköteleződés valaki mellett. A sikernek nincs receptje, nem léteznek univerzális megoldások. A legsürgetőbb teendőket szociális diagnózis alapján határozzák meg, a terepen dolgozó munkatársak a szükségletekre reagálva alakítják a soron következő teendőket. A Jelenlét program mindig személyre szabott segítséget nyújt, nem az egész falu, vagy telep problémáját akarja megoldani, hanem egyénekét, családokét. De ha kellően sok család élete változik meg, az egy idő után a település egészén

is látható lesz. Az elmúlt évtizedek alatt számos útkereső kísérlet indult el a Magyar Örökség Díjjal kitüntetett Jelenlét program részeként, ezek között néhány modell olyan sikeresnek bizonyult, hogy ma már önálló programként is számon tartjuk őket. Ilyen a közös zenélés sikerélményeire alapozó Máltai Szimfónia Program is.

A MÁLTAI SZIMFÓNIA PROGRAM ALAPELVEI

Mivel a leginkább gátló tényező az iskolát kudarcként megélt gyerekeknél az önbizalom hiánya, elsődleges feladatunk, hogy változtassunk negatív énképükön. A Máltai Szimfónia ezért nem a követelménykényszerre épít: minden gyermek a saját tempójában sajátíthatja el a hangszeres tudást. A zenetanárok igyekeznek minél több megerősítést adni a tanítványaiknak, elfogadásukról biztosítani őket, hogy erősítsék az önbizalmukat és leküzdjék a hátrányos helyzetű gyerekekre jellemző kishitűséget. Munkánk fókuszában tehát nem a tehetséggondozás áll, a programhoz való csatlakozásnak nincsenek képességbeli feltételei, a foglalkozásokba bárki bekapcsolódhat, aki érdeklődik a zenélés iránt. Ezt olyan darabok teszik lehetővé, amelyek kezdő zenészek számára is könnyen megtanulható, egyszerű szólamokból épülnek fel (egyetlen hang ritmikus ismétlése). Míg az idősebbek, vagy a tanárok játsszák a dallamot, a többiek a kíséretet és máris a közös alkotás részesei lehetnek. Természetesen tehetséges gyerekekkel is találkozunk, az ő számukra is biztosítjuk a fejlődési lehetőséget a saját tanulási tempójuknak megfelelően. Van olyan tanítványunk, aki zenei középiskolába és tehetséggondozó programba nyert felvételt a Máltai Szimfóniában megszerzett tudása alapján.

A Máltai Szimfónia egyik alappillére a közösségépítés, fontosnak tartjuk a csoportos zenei foglalkozások adta előnyöket: a közösséghez tartozás identitásformáló erejét és a kooperációs készség erősödését. A zenekarban megtapasztaljuk az egymásra figyelés, a közös alkotás, az alkalmazkodás, a zenei önkifejezés élményét. A sikerélmény növeli az önbizalmat, értelmet ad a kitartásnak. Hiszünk abban, hogy a zenélés és a zenekari lét maradandó pozitív változásokat képes okozni az emberek életében.

Munkatársaink azonban gyakran találkoznak olyan gyermekekkel, akik nehezen működnek együtt csoporttal, nem kapcsolódnak be a foglalkozásokba vagy ha igen, megzavarják azokat. Az ő esetükben általában az odafigyelésre való igény áll a magatartásproblémák mögött, és ha külön feladatot bízunk rájuk, bevonjuk őket a tanítás folyamatába, beilleszkedési problémáik mérséklődnek. Vannak olyan gyermekek is, akik csak idővel érnek meg a közös zenélésre. Fontos, hogy munkatársaink őket se vesszék szem elől, hiszen nekik van a legnagyobb szükségük a segítségre.

Nemcsak a tanároktól, egymástól is tanulnak a növendékeink. A fiatalok példaképként tekintenek az idősebbekre, szívesen tanulnak tőlük új dallamokat. Azoknál, akik rendszeresen járnak a foglalkozásokra, kialakul a valahová tartozás érzése, a “szimfóniás” identitás. Ezt elősegítik a fellépések, melyek alkalmával a gyerekek csapatként mutathatják meg a tudásukat mások előtt, ezért is fektetünk hangsúlyt a koncertek, fellépések szervezésére.

A közösségépítési munkát szabadidős programokkal (kirándulás, koncertlátogatás, tábor, pályaaorientációs, drogprevenciós csoportfoglalkozások) támogatjuk, hiszen ezek az alkalmak lehetőséget adnak az informális tanulásra, saját maguk és egymás jobb megismerésére.

A zenei foglalkozásokon túl a gyerekekkel töltött időnk sava-borsát a beszélgetések adják. Ha a munkánkat jól végezzük, a tanítványaink életében jóval fontosabb szerepet töltünk be egy zenetanárénál: bizalmasaikká, barátaikká válunk, akikkel megoszthatják problémáikat, dilemmáikat, akiktől segítséget kérhetnek döntéseikhez. Minden alkalmat meg kell ragadnunk, hogy bensőséges légkört alakítsunk ki a tanítványainkkal, hiszen ezek a személyes kapcsolatok felbecsülhetetlenül értékesek. Világosan mutatja ezt, hogy sok tanítványunk a középiskolás éveik alatt is visszajár a zenekari próbákra, keresi a társaságunkat. A gyerekekkel kialakított bizalmi kapcsolatainkat tekinthetjük munkánk zsinórmértékének.

Zenepedagógiánkra jellemző – akárcsak a Magyar Máltai Szeretetszolgálat személeteset formáló Jelenlét Programjára- , hogy igyekszünk a helyben tapasztalt igényekre reagálni, alkalmazkodunk a körülményekhez. Mivel gyakran találkozunk koncentrációs problémákkal küzdő gyerekekkel, az alapozó zenei foglalkozásokon nem tanítunk kottaolvasást. Irreális elvárás lenne egy absztrakt rendszer megismertetése egy figyelemzavaros, tanulási kudarcélményekkel terhelt tanulótól. Nem célunk lemorzsolódást generálni, így kezdetben csak annyi szolfézszt tanítunk, amennyi feltétlenül szükséges, inkább ritmusjátékokat játszunk, éneklünk. Ezt követően vonós-, fúvós-, vagy ütőhangszereket használunk és kisebb csoportokat, szólamokat alakítunk ki. A zeneelmélet megismertetése és a zenei igényesség fejlesztése hosszú távú célunk, de kezdetben a kötődés kialakítása és a hangszeres sikerélmény érdekében utánzás alapján tanítunk. A gyermekekben fokozatosan születik meg az igény, hogy mélyebben megértsék a tanultak hátterét, elsajátítsák a kottaolvasást.

Mivel a program elsődleges célcsoportja az általános iskolás, 8 és 14 év közötti korosztály, fontos számunkra a szülőkkel való együttműködés, a családok megszólítása. Az iskolával és a szociális intézményekkel szemben gyakran bizalmatlan, sok kudarcot és visszautasítást megélt, anyagi és életvezetési problémákkal szembenező családtagok számára szintén döntő fontosságú a segítő szemléletű, odafigyelő, támogató szakember jelenléte. Munkatársaink azon dolgoznak, hogy amennyire tudják, segítsék a családok boldogulását, a bizalmat építsenek és hidat képezzenek a leszakadó közösségek és az intézmények világa között. A program egyedülálló eszköze erre a “zenés családlátogatás”, amikor a gyermekek lakókörnyezetében tartunk kisebb fellépést, zenés bemutatót. Ez nagy élményt, büszkeséget jelent a szülőknek és a gyermekeknek.

MÓDSZERÜNK TÖRTÉNETE

A Máltai Szimfónia Program a venezuelai gyökerű El Sistema magyarországi adaptációja, amely 2013 óta formálódik. Az El Sistema módszert -spanyol néven „A rendszer”- Venezuelában 1975-ben alkotta meg José Antonio Abreu, zenész és közgazdász. A program célja: zenével nyitni perspektívát Caracas szegénynegyedeinek utcáin csellengő gyerekeknek. Elsősorban tehát szociális programról van szó, melyben a zene eszköz csupán. A program ma Venezuela-szerte kb. 700.000, nagyrészt hátrányos helyzetű gyereket foglalkoztat napi szinten. Tagjai csoportos hangszeres órákon, zenekarok, kórusok munkájában vesznek részt, miközben barátokra, jó közösségre, megbecsülésre, sikerre tesznek szert, célokat, reményt és önbecsülést szereznek. A zene kitartásra, fegyelemre neveli őket, általa javul iskolai teljesítményük, később elhelyezkedési esélyeik, e városrészekben pedig kimutathatóan csökken a fiatalkori bűnözés. E kézzel fogható, gyakorlati eredmények mellett nem elhanyagolható a siker sem, melyet a „rendszer” neveltjeiből alakult világ-színvonalú Simon Bolívar Szimfonikus Zenekar arat a világ koncerttermeiben.

A Máltai Szimfónia Program jelenleg az ország 11 helyszínén működik: Budapesten (Drégely utca és Zemplén utca) Győrben, Gyulajon, Kaposváron, Monoron, Szendrőládon, Tarnabodon, Tarnaszadányban, Tiszabón és Zalakomáron.

Magyarországon kísérleti jelleggel a monori Tában cigánytelepen 2013-ban indult el a Szimfónia program. Az első projekt a Szeretetszolgálat monori Jelenlét programjának keretében valósult meg, önkéntes zenetanárokkal, a telepen élő gyermekek bevonásával 2013 nyarán. Kezdetben néhány hetes kísérleti modellt terveztek, de a gyerekek lelkesedése olyan nagy volt, hogy a program azóta is működik.

MAGYAR MÁLTAI SZERETETSZOLGÁLAT
Máltai Szimfónia Program

Cím: 1125 Budapest,
Szarvas Gábor út 58-60.,
Programvezető: Nagy Kálmán,
E-mail: szimfonia@maltai.hu,
Web: maltaiszimfonia.hu
facebook.com/szimfoniaprogram

**Máltai
Szimfónia**

